

Examenul de bacalaureat național 2021
Proba E. d)
Logică, argumentare și comunicare

Test 9

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

I. TÊTEL

(30 pont)

A. Írja a vizsgalapra mindegyik kijelentés esetében a helyes válasznak megfelelő betűt! Egyetlen helyes válaszlehetőség létezik!

1. A bizonyítás alapjára vonatkozó egyik szabály előírja azt, hogy:
 - a. az érvek hamis kijelentések kell legyenek
 - b. az érvek lehetnek igaz kijelentések
 - c. az érvek igaz kijelentések kell legyenek
 - d. az érvek lehetnek valószínű kijelentések
2. Egy induktív érv akkor erős, ha a konklúziója:
 - a. nagy valószínűséggel valószínű
 - b. nagy valószínűséggel igaz
 - c. nagy valószínűséggel hamis
 - d. kevésbé általános a premisszáknál
3. A *nyár* és az *évszak* fogalmak közti logikai viszony:
 - a. metsző
 - b. alárendelt
 - c. ellentétes
 - d. azonossági
4. *Néhány nézőt nehéz meghatni* kijelentés logikai állítmánya:
 - a. nehéz meghatni
 - b. meghatni
 - c. nehéz
 - d. nézőt
5. Az osztályozásnak teljesnek kell lennie szabályát megszegi:
 - a. túl bő
 - b. túl tág
 - c. túl szűk
 - d. egyszerre túl tág és túl szűk
6. Kiterjedési kör szempontjából a *deduktív érv* fogalma:
 - a. nem üres, egyedi
 - b. gyűjtő, homályos
 - c. elosztott, nem üres
 - d. általános, üres
7. *Ha egyes betegségek ragályosak, akkor minden betegség ragályos* következtetés:
 - a. teljes indukció
 - b. nem teljes indukció
 - c. közvetlen dedukció
 - d. közvetett dedukció

8. Egy teljes indukció esetében azt következtetjük, hogy:
- a tárgyak osztályának nagy része rendelkezik egy bizonyos tulajdonsággal
 - a tárgyak osztályának egy kis része rendelkezik egy bizonyos tulajdonsággal
 - a tárgyak egész osztálya rendelkezik egy bizonyos tulajdonsággal
 - körülbelül a tárgyak egész osztálya rendelkezik egy bizonyos tulajdonsággal
9. Az alábbi fogalmak tartalmi körök növekvő sorrendbe való helyes rendezését képezi:
- virág, növény, rózsza, rózsaszínű rózsza
 - rózsaszínű rózsza, rózsza, virág, növény
 - rózsza, rózsaszínű rózsza, virág, növény
 - növény, virág, rózsza, rózsaszínű rózsza
10. Minden medve mindenevő emlős kategorikus kijelentés:
- részleges tagadó
 - részleges állító
 - egyetemes tagadó
 - egyetemes állító

20 pont

B. Adottak az A, B, C, D és E fogalmak: a B és az E fogalmak között metsző viszony van, a C az A és a B fogalmak közös metszetének a fajfogalma. Az A és az E ellentétes viszonyban állnak, a D pedig metsző viszonyban áll az A-val és a B-vel, de ellentétes viszonyban a C-vel és az E-vel.

- Ábrázoljátok az Euler-diagram módszer segítségével egyetlen diagramon belül az öt fogalom közti logikai viszonyt. **2 pont**
- Az A, B, C, D és E fogalmak közti viszonyok alapján állapítsátok meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak? (Az igaz kijelentéseket I-vel, míg a hamisakat H-val jelöljétek):
 - Némely C nem A.
 - Egyetlen B sem D.
 - Némely C nem E.
 - Minden A (van) B.
 - Minden D (van) E.
 - Némely A (van) C.
 - Egyetlen E sem A.
 - Minden B (van) E.

8 pont

II. TÉTEL

(30 pont)

Adottak a következő kijelentések:

- Egyes bírák kedvelik a logikát.
- Egyetlen középiskolát végzett sincs híjával az általános műveltségnek.
- Minden törvénytelen cselekedet erkölcstelen.
- Némely embert nem foglalkoztatják az élet anyagi vonatkozásai.

- A. Szerkessze meg természetes és formális nyelven egyaránt az 1-es kijelentés fölérendeltjét, a 2-es kijelentés ellentétét, a 3-as kijelentés alárendeltjét és a 4-es kijelentés ellentmondóját! **8 pont**
- B. Alkalmazza a megfordítás és az átalakítás műveleteit, leszármaztatva az 1-es és a 2-es kijelentés mindegyikének helyes megfordítottját és átalakítottját formális és természetes nyelven egyaránt! **8 pont**
- C. Alkossa meg a formális és természetes nyelven egyaránt a 4-es kijelentés ellentmondójának a megfordított átalakítottját, valamint a 1-es kijelentés fölérendeltjének a megfordítottját! **6 pont**
- D. Két tanuló, X és Y, a következőképpen vélekedik:

X: *Ha egyes tudományos magyarázatok nem könnyen érthetők, akkor egyes tudományos magyarázatok nehezen érthetők.*

Y: *Ha minden pillangó rovar, akkor minden rovar pillangó.*

A fenti helyzetből kiindulva:

- a. vázolja formális nyelven a két tanuló vélekedését; **4 pont**
- b. határozza meg a formalizált következtetések logikai helyességét/helytelenségét; **2 pont**
- c. magyarázza meg Y tanuló következtetésének logikai helyességét/helytelenségét! **2 pont**

III. TÉTEL

(30 pont)

- A.** Adott a következő két szillogisztikus módozat: eae-1, aoo-3.
- 1. Írja le mindkét szillogisztikus módozatnak megfelelő következtetési sémát, és alkosson természetes nyelven egy szillogizmust, amely megfelel a fenti következtetési sémák valamelyikének! **8 pont**
 - 2. Ellenőrizze a Venn-diagram módszer segítségével mindkét szillogisztikus módozat érvényességét, leszögezve egyúttal azt is, hogy milyen döntésre jutott! **6 pont**
- B.** Alkosson, formális és természetes nyelven egyaránt, egy igaz premisszákból álló érvényes szillogizmust, amelynek alapján igazolja a következő kijelentést: *Némely logika tantárgyversenyen díjazott tanuló a tételt eredeti módon oldotta meg!* **6 pont**
- C.** Adott a következő szillogizmus: *Némely iskolai tantárgyat nem kedvelnek a tanulók, mivel némely iskolai tantárgyat nem aktivizáló-participatív módszerekkel oktatnak, mert minden a tanulók által kedvelt tantárgyat aktivizáló-participatív módszerekkel oktatnak.*
A fenti szillogizmusból kiindulva állapítsatok meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak! (Az igaz kijelentéseket **I** betűvel, míg a hamisakat **H** betűvel jelöljétek!)
- 1. A középfogalom csak az alsó premisszában elosztott.
 - 2. A konklúzió logikai szubjektumát a *némely iskolai tantárgy* fogalom képezi.
 - 3. A szillogizmus konklúziója részlegesen tagadó kijelentés.
 - 4. A felső fogalom elosztott a konklúzióban, de nem elosztott a premisszában. **4 pont**
- D.** Adott az alábbi meghatározás:
A reklám a kereskedelem lelke.
- a. Nevezzen meg egyet a meghatározás szabályai közül, amelyet a fenti meghatározás megsért! **2 pont**
 - b. Említseten meg egy másik, a meghatározás helyességére vonatkozó, szabályt, amely eltér az a. pontban azonosítottól és szerkesszete a „reklám” fogalomra egy olyan meghatározást, amely megsérti az említett szabályt! **4 pont**